

MINDÁK DÁNIEL (1989) Budapest

MINDÁK DÁNIEL

Szent István birodalma

Budapest és Bécs, 1906

Fáradt arcok az ülésteremben. Száradó aláírások pecsétetes papírokon. Néhány őszes, díszmagyarba öltözött úr feláll, távozáshoz készül. Mások egy hatalmas termetű, oldalszakállas, fölényes nyugalmat sugalló férfi köré gyűlnek. A tárgyalások eredménye, hogy az Országgyűlés elszakadáspárti többsége és az egységpárti uralkodóház között létrejött a megegyezés: egy év káosz után újra lesz kormánya az országnak.

Színleg az országgyűlési többség és a legnagyobb pártot vezető Kossuth Ferenc nyert, de ehhez le kellett mondaniuk a választók előtt kihirdetett programjuk legfontosabb pontjairól, így a kormányzás jogáért kezes bárányokká szelődültek. Le kellett mondaniuk a külön magyar hadsereg követeléséről. Miniszterelnök pedig az a Wekerle Sándor lett, akiről mindenki tudta, hogy nem támogatja sem a függetlenségi törekvéseket, sem a másik nagy ígéretet, az önálló jegybankot.

Kossuth Ferenc, sötét hajú, magasodó homlokú, tokás, tömpe orrú, nem túlságosan kellemes megjelenésű figura, fontoskodva keringett az új miniszterelnök körül. Gratulációkat fogadott, elvégre az ő érdeme, hogy egy éven át nem hagyta magát elsöpörtetni a bécsiektől. Ő ígérgette éveken át, hogy magyar lesz a vasút, magyar lesz a hadsereg, magyar lesz a cseresznye a fán és a fűszál a réten. Kitakarítunk, most aztán kitakarítunk – mondogatta széles vigyorral.

Távolabb egy komor, szemüveges, borostás férfi állt egyedül, mély tekintetével jelezve, hogy négy szemközt kér kihallgatást. Wekerle megértette a célzást, és elbúcsúzva a gratulálóktól néhány percre félrevonult egyik elődjével, Tisza Istvánnal.

– Nem akarom okvetlen magamra ölteni a római caesarok kocsihajtójának szerepét – kezdte Tisza –, és nem akarom fölöslegesen mondogatni, hogy sic transit gloria mundi, de figyelmeztetek, akik most a mellényedhez dörgölöznek, azok holnap hátba szúrhatnak. Ne bízz az alacsony lelkekben, ha párducos kacagányt hordanak is...

– Tisztában vagyok a kihívásokkal, úgy is, mint volt miniszterelnök. Talán a népszerűséget és a függetlenségek bizalmát irigyled tőlem?

– Ha érdekelne, mit gondolnak rólam a függetlenségek, talán nem veretem volna össze őket. Bár érdekelne, magad miben látod megválasztásod kulcsát.

– Mint tudhatod, 1848-ban születtem, a szívem tehát '48-as. De '67-ben nőtt be a fejem lágya, akkor maturáltam és kerültem egyetemre. Így lett az eszem '67-es.

– Lehet, hogy ezeknek az időeknek pont ilyen emberre van szüksége. Itthon teli torokból fújni a függetlenségi nótát, hogy végül a Bécsnek benyújtott rendelkezésen Monarchia-párti '67-esekké álljanak össze a betűk. Erre én alkalmatlan lennék; ezt csak az tudja eljátszani, aki úgy temette el Kossuthot, hogy Pesten mindenki tudja, hogy ő volt, de Bécsben senki. Az igazi Kossuthról beszéltem. Tudod: Ha Kossuth, akkor Lajos; ha Ferenc, akkor Deák.

– Én sem akarok spionok visszataszító szerepében pózolni, de a Szabadelvű Párt klubjában...

– Igen, hallottam. „Ha Tisza, akkor Kálmán; ha István, akkor Szent.” Nem tudok replikázni, ha Sándor, akkor még lehet Nagy; de Wekerléből nincs más. Ellenben, ha irigységgel vádoltál, azért biztosan nem leszek irigyed, hogy ezekkel a pojáccákkal fogsz egy frakciót alkotni. Ez a Kossuth megszentésleníti apja nevét. Megdöbbenve hallottam, hogy a „Tisza István mondjon le” monológon kívül mást is tud mondani.

– Minálunk, Fejérben úgy mondják, biztosan erős az a juh, akit farkasok választottak vezérüknek. Én vagyok az a juh, akinek vezetnie kell a megveszedett farkasokat. Ezek még mindig azt hiszik, hogy nekünk Bécs felől jön a legnagyobb ellenségünk. Holott délen és keleten vágyaikban már feldarabolták az országot. Ha Szent István birodalmának egyetlen barátja van valahol, azt Ausztriában kereshetjük, máshol hiába.

– Ebben egyetértünk. Ezért akartam beszélni veled, hogy közöljem, amennyire szokatlan ellenzéki szerepemmel összefér, támogatni foglak a Monarchia közös ügyeinek erősítésében.

– Furcsán is nézne ki, ha a '67-es Szabadelvű Párt függetlenségi programmal támadná a most kiegyezés párti pályára kényszerített kormányt.

– Igazad van, még nem teljesen tudjuk, mi lenne a leghelyesebb a Párt részéről.

– Ha rám hallgatsz, oszlassátok fel.

•

Az esti lapok rikkancsai vitték szét a hírt a sugárutak mentén, hogy megegyeztek az urak, Wekerle lesz a miniszterelnök. Mire a kormány tagjai kiléptek az Országházból, hogy a pályaudvarra és Bécsbe menjenek esküt tenni Ferenc József előtt, már ezres tömeg várt rájuk.

A cigányok egymás nyakába ülve igyekeztek kimagasodni a tömegeből. Akinél hegedű volt, rákezdett Dankó Pista nótájára, a „Wekerle hozta törvénybe / Ne essünk, rózsám, vétségbe” kezdetűre. Kendős fiatalasszonyok gyűrűs tenyerüket mutogatták, a tizenkét évvel korábbi első Wekerle-kormány házassági törvényére célozva. A ravasz Apponyi megjegyezte:

– Ha adnánk a nőknek szavazati jogot, bárhányszor megválasztanának téged.

Kossuth felmászott a hintó hágcsójára, és beszélni akart. A vivatózók elnyomták. Ez nem az a pillanat – mondta Wekerle. Neki elég volt kihúznia magát, már azzal kimagasodott minisztertársai közül. A hintó előtt megállt egy pillanatra, eleresztett egy kedélyes mosolyt, és egy intést, amit a tömeg tapsal díjazott.

Már indulni kellett volna, de az éljenzők annyira sűrűn álltak a hintók körül, hogy a lovak egyet sem léphettek volna egyikük letaposása nélkül. A kocsis az ostorát pattogtatta mérgében. Erre az egyetemi diákok kifogták a lovakat a hámból, négyesével-ötösével belekapaszkodtak a szíjakba, és ők maguk kezdték húzni a kocsit. A remélnél talán félórával később értek a pályaudvarra. A tömeg addigra egyetértésre jutott, hogy az egymásra felelgető kossuthozás és ferencjósokzás helyett az alkotmány megmentőit ünnepli az új kormányban. Lovas csendőrök kísérték a hintót, de csak annyira avatkoztak be, hogy összefogdosták a hámból kifogott lovakat. Wekerle rövid beszédet mondott, ecsetelve a népképviselő feladatának nemességét, és ígéretet tett, hogy a kormány különböző pártállású tagjai elveik fenntartása mellett hozták létre a megegyezést. Virágeső következett, majd a *Himnusz*, és újra a Wekerle-nóta. A kormánytagoknak a csendőrök nyitottak utat a tömegen át.

– Nehéz lesz ezt a kezdést überolni – mondta az egyik miniszter.

– Emlékeztek – vette át a szót Wekerle –, hány minisztert akart ez a nép az első fán himbálózva látni. Mi díszkíséretet kaptunk, pedig még egy hajszálat nem tettünk keresztbe. Jusson eszetekbe, amikor eljön a cselekvés ideje, hogy ezért a népért tartozunk felelősséggel.

•

– Szóval Ön az az ember, aki állami temetést adott a lázadó Kossuthnak.

A kormánytagok letették az esküt Ferenc József császár és király előtt, aki a kötött szövegű szertartás utáni kihallgatáson szájára vehette személyes aggodalmait. Kossuth Lajos még halála után tizenkét évvel is vörös posztó volt az uralkodó szemében. Folyosói pletyka szerint a kihallgatáson azért fogadta csak a miniszterelnököt, és nem a kormány többi tagját, nehogy kezét kelljen fognia ősellensége fiával.

– Felséges uram, jól kellett eltemetni, nehogy feltámadjon.

A császár végigsimított szakállán. A mellette állók – a Monarchia közös miniszterei, az intrikus tanácsadók és a kiterjedt rokonság képviselői – elismeréssel keresték egymás tekintetét: jól beszél a régi-új miniszterelnök.

– Mint a pártokkal megállapodtam – folytatta a császár –, és Ön előtt sem lehet titok, a kormány nem hozhat fel követeléseket a közös hadsereg működési szabályait illetően.

– Így egyeztünk meg.

– Nem állíthatja továbbá bíróság elé az előző kormányok tagjait; nem kezdeményezheti az 1867-es kiegyezési törvény megszüntetését vagy módosítását; és meg kell erősítenie a horvát területek jogi kiváltságait.

– Ha nem lenne egyezség, ezekben a kérdésekben akkor is azonos állásponton lennénk Felségeddel.

– Ha mindentől el van tiltva, tulajdonképpen mit akar elérni miniszterelnöksége alatt, kedves Wekerle?

– Méltányos adórendszert, ami figyelembe veszi az egyszeri ember szükségleteit és lehetőségeit. Aztán kiigazítani az oktatási rendszert...

– Amiben a magyar nyelvet taníttatná a nemzetiségiekkel naphosszat, feltételezem...

– Ahogy felséged óhajtja, de én nem erre gondoltam. A nagy ideológiákat meghagyom másnak, az én felfogásom szerint a kormánynak az apró dolgokat kell kijavítania. Azt, hogy ezer gyerekből csak háromszáz jut el az iskolába, és csak ötven végzi el a nyolc osztályt. Kilencszázötvenen kizáratnak a magas képzettséget igénylő munkákból, ha találnak is munkát, csak alantasat, és képzetlen munkaerővel az ország sem válthatja meg magát. Aztán tovább serkenteném a hazai ipart. Mi szerencsés fekvésünk miatt agrár ország vagyunk, ami nagyszerű ajándék, csak kényelmessé tett minket, és az ipar terén nem nagyon serénykedtünk. Az ipar kulcsa a kereskedelem, mégpedig az olcsó, vámmentes és szállítási költségektől mentes kereskedelem. A vasút is jó, de annak van költsége, a vízi útnak nincs. A kulcs itt Fiume, ott kell kapacitást, raktárakat, hajógyárat fejleszteni, és ösztönözni a vállalatokat a vízi távolsági kereskedelem kihasználására. Otthon még mindig figyelni kell a városi szegényekre. Budapest mérete egy emberöltő alatt megnégyszereződött. És a belső kerületekben, ahol a képviselők táncolnak, stukkó van a házakon, és naponta söpörnek; de a lakónegyedek nem fejlődtek olyan gyorsan, ahogy a vidékről beáramló emberek fogadására szükséges lett volna. Ma a budapestiek háromnegyede legalább három másik emberrel él egy szobában. Élhető lakóházakat kell építeni olcsón, akár állami pénzből is.

– Miért van az, hogy Önnek tucatnyi javaslata van a magyarországi gazdasági, oktatási, szociális helyzet megoldására, mégis ami követelést hallok

Magyarországról, az mind a közjogi kérdést illeti: egyszer perszónaluniót akarnak, másszor magyar vezényleti nyelvet a hadseregben, harmadszor piros-fehér-zöld kabátgombokat.

– A közjogi viszony és a huszárok kabátgombjainak színe igazából kevesek mulatsága. A széles tömegek azt várják az államtól, hogy biztosítson feltételeket a kiszámítható élethez: munkát, lakhatást, jogbiztonságot. És ha ezek megvannak, és a közember azt látja, Ausztria segít hazája jobbá tételében, elégedett lesz a politikai berendezkedéssel.

– Hogy Ön korábban miért nem jutott eszembe...

– Erre már igazán nem válaszolhatok én.

– Még csak arra kérném, hogy tegye tiszteletét a trónörökös hercegnél.

– Kérem, a trónörökös herceg mind ez ideig nem méltóztatott fogadni engem.

Mintha lehűlt volna a fogadóterem levegője. Egy vakaródzó udvaroncnak művelet közben mozdulatlanra dermedt a karja. Ferenc József derékból oldalra fordult, és felvette a szemkontaktust legidősebb unokaöcsével.

– Mikor tudná fogadni a magyar miniszterelnököt?

Ferenc Ferdinándnak minden rutinjára szüksége volt, hogy kényelmetlenségét ne mutassa.

– Három nap múlva.

•

Kényelmetlen feltételnek bizonyult a három nap. Ha addig Bécsben marad Wekerle, elmulasztja a koalíciós kormány első napjaiban az események verőerén tartani kezét. Ha visszautazik Pestre, és egy héten kétszer járja meg oda-vissza Bécset, cselédnek fog tűnni a függetlenségek szemében, és rengeteg időt tölt úton levéssel. A kisebbik rossznak az utazgatást ítélve Pesten levezényelt két kormányülést, hogy kellően lefáradva, a megbeszélte időben megjelenhessen a trónörökös irodája előtt.

Alaposan megnézhetette az előszobában kiakasztott olajfestményeket. A belső terem ajtaja felett Ferenc császár és király ült olyan mereven, amilyen merev életében is volt. A két oldalfalon csatajelenetek. Jobb oldalon a dűrnkruti csata, a dinasztiaalapító Rudolf császár főszereplésével, és persze kétfejű sasos zászlók mindenütt. A bejáratnál balra eső falon a lissai tengeri ütközet, Tegetthoff admirálissal az előtérben. Az admirális két kézzel szorította a zászlóshajó kormánykereket, miközben Ferenc József császár az égboltról, angyali kíséret félkaréjából vetett rá buzdító pillantást. Bentről időnként harsány nevetés hallatszott. Amikor végre feltárult az ajtó, és egy fekete frakkos, fehér kesztyűs lakáj beintette őt, Ferenc Ferdinánd főherceg köszönés nélkül az arcába üvöltött:

– Vegyék tudomásul, hogy a hadseregben semmilyen engedményre nem számíthatnak! Értette? Semmilyenre! Nix külön hadsereg! Nix magyar vezényleti nyelv! Egyetlen piros-fehér-zöld kabátgombot sem fognak kapni! És garantálom magának, hogy három nemzedéken át így lesz, mert a nagybátyámat megfenyegettem, hogy a legkisebb engedmény után egyenruha helyett frakkban és cylinderben fogok sétálgatni Bécs utcáin; majdani utódom neveltetéséről pedig idejében gondoskodom.

– Emlékeztetném Öfelségét, hogy a nemzetek általában tovább élnek, mint három generáció. Nekünk például már ezer éve sikerül.

– Az Ön feladata az lesz, hogy meggyőzze képviselőtársait a flottabővítés szükségességéről. – Wekerle csak itt realizálta, hogy hármában vannak, Rudolf von Montecuccoli, a hadiflotta főparancsnoka állt a trónörököstől két lépésnyi távolságban. – Csatahajókat fogunk építeni. Hármat. Húszezer tonná-

sakat. Tizenkét hüvelykes ágyúkkal. Tegetthoff, Prinz Eugen és Haynau lesz a nevük. A Magyarországra eső költség hetvenmillió korona, szavazzák meg és fizessék ki. Van kérdés?

– Ha azt hiszi, hogy rá tudok parancsolni képviselőtársaimra, téved. Szabad akaratukból fognak dönteni. Ha pedig meggyőzni kívánja őket, akár általam, akár nélkülem, kénytelen lesz valamit felajánlani Magyarországnak. Például azt, hogy háromból az egyik hajó készülhessen a fiumei hajógyárban.

– Látja? – szólt közbe Montecuccoli. – Kár az egész. A magyarok menjenek vissza a pusztába, és építsük meg a hajókat nélkülük.

– Hízeltgő – válaszolta a trónörökös –, de a pillanatnyilag hatályos törvények szerint a közös kiadásokat a magyar parlamenttel is meg kell szavaztatni. Magyar? Parlament? Mindig ezekkel van a baj! Miért van az, hogy az osztrákok és a délszlávok nem akadékoskodnak?

– Ha kívánja, elmagyarázom – szólt újra Wekerle. – Ausztriában vannak azok a gyárak, amelyek ennek a nagy beruházásnak a nyertesei lesznek. Talán nem kell felsorolnom. A kész hajók pedig a Monarchia dalmáciai, délszláv lakosságú területeit fogják közvetlenül védeni, a hajlamánál fogva hajós népet, természetes, hogy ők szimpatizálnak a tervvel. Mi, magyarok ellenben szárazföldi nép vagyunk, mi a lovakat jobban szeretjük...

– Mintha a minap épp a tengeri kereskedelem előnyeit ecsetelte volna a császár előtt. Beláthatja, hogy a kereskedelmi védelmére szükséges a hadiflotta. A hajók megépítése eldöntött tény. A pályázat lezajlott, a terveket már elkészítették a trieszti hajógyár munkatársai...

– Amire a pályázat kiírásától huszonöt nap állt rendelkezésükre a beadási határidőig.

– Mire céloz?

– Bizonyára kiváló mérnökei vannak a trieszti hajógyárnak. Huszonöt nap alatt egy húszezer tonnás csatahajó minden részletét megtervezni emberfeletti teljesítmény.

– Ebben egyetértünk.

– Akkor már csak azt mondja meg, milyen részt kaphat Magyarország az építés közvetlen előnyeiből. Mert mint azt Ön nagyon jól tudja, a törvény szerint a közös kiadások 36%-át Magyarországon kell elkölteni. Mivel nálunk még nincs olyan nehézipar, ami az ágyúkat, páncéllemezeket, nehézkazánokat le tudná gyártani, azt hiszem, kénytelen lesz legalább az egyik hajó összeszerelését magyar gyárra bízni. Ha csak nem akarja, hogy búzakaralásból legyen a páncél, és szürke marhák vontassák csatába a hajóit.

A főherceg megdermedve nézett kifelé a fejéből, és bajszának lelógó végét rágcsálta. Wekerle még hozzátette:

– És el ne felejtsem: a magyar hajó névadási jogának is örülnénk... Kívánja, hogy három nap múlva újból tiszteletemet tegyem?

A főherceg simulékony udvariassággal mondott nemet, miközben kevésbé udvariasan az ajtó felé tessékelte Wekerlét. Wekerle ugyanúgy mosolygott, mint amikor Pesten népünnepélyt rendeztek kinevezése hírére, titokzatosan, bizalomgerjesztően és némileg fölényesen. Távozása után Montecuccoli admirális az asztalra csapott:

– Nem adhatjuk oda a hajót a magyaroknak!

– Pedig a törvény velük van. Ne felejtsem el majd ezt is eltörölni – válaszolta a trónörökös.

– Az a hajó sosem fog megépülni. Képtelenek rá. Ezek.

– Támadt egy ötletem. Adjuk ki egy hajó építési jogát a magyaroknak, értsd: Fiumének. Jól felsülnek vele, és ez a grófok intézőinek fia fogja viselni a politikai következményeket. Másik kezünkkel adjuk ki három hajó építését

Ausztriának. Nekem három hajóra van szükségem. És akkor a magyarok se mondhatják, hogy kizártam őket.

•

– Ne vegye rossz néven, hogy magamhoz kérettem.

– Hogy van?

– Jaj, az egészségem... Szörnyű! Szörnyű!

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter zakó nélkül, egy szál ingben, takaróba bugyolálva ült bőrfoteljében. Sápadt fejét hátravetette, látómezejének legalsó sávjával fogta be a szobát és benne a miniszterelnököt, miközben két kezével szorongatott egy csésze forró teát.

– Gyógyuljon meg mihamarabb, a hazának szüksége van Önre.

Kossuth erre feljebb húzta magát a széken, és megtörölte izzadságtól csatakos arcát.

– Éppen a haza miatt kértem, hogy beszéljünk. Most kaptam osztrák minisztertársam értesítését, hogy Rotschild báró ágyúkat és páncéllemezeket kezdett gyártatni, különös módon éppen azon a héten, amikor Triesztben lefektették két szokatlanul nagy méretű hajó gerincét.

– Holott tudtommal még az osztrák parlament sem szavazta meg a csatahajóprogram finanszírozását.

– És nem hiszem, hogy a saját szakállukra kezdenének vállalkozásba, ha csak nincs titkos felbujtásuk a Habsburgoktól. A hatalom tehát már megint háttérhatalmat játszik.

– És ebben a helyzetben milyen lépést tartana helyénvalónak?

– Megint elbántak velünk. Most ez, holnap ki tudja... És lenyomták a torunkon, hogy nem követelhetjük a külön magyar hadsereget. Sem a '48-as törvényeket, amire én egész pályafutásomat építettem. Megkötözött báb vagyok a Habsburgok kezében. Ezeknek a kezében. Hát lehet itt még valamit tenni anélkül, hogy újabb akadályokba ütköznénk?

– Nem tudom, viszont ha kormányon akarunk maradni, muszáj lesz. Ha megengeded, az új vámszabályozás ügyében...

– Megengedem, csak még előbb a teámat... Kihűlt.

Kossuth megrázta az asztalán álló csengőt, majd korholó szavak mellett új teát kért a személyezettől.

– Hol is tartottunk? Ó, igen. Semmit nem tehetünk már önmagunktól. Vagy igen? Ha megkérdezik a választók, mivel töltöttük a kormányzást, a fölfelé mutogatás az egyetlen, bár gyenge lehetőségünk. Vagy van jobb ötlete?

– Az iparon, társadalmon, oktatáson mindig lehet javítani.

– Technikai dolgok, nem elég nemzetiek. A szavazóinknak valami igazi nemzeti ügy kell.

– Akkor temetessen el valakit. Például Rákóczit. Az ő teste még mindig Törökországban van.

– Szomorú, hogy nekünk már csak annyi marad: temetni nagyjainkat. Minden mást elváltak előlünk ezek. De mi ellenállunk! Megmutatjuk! Javasolom a magyar csatahajónak a Kabátgomb nevet, emlékeztetőül, hogy a tisztelre méltó trónörökös egy kabátgombra való jussunkat se akarta elismerni, mégis kiharcoltunk magunknak egy csatahajót.

– Örülök, hogy a humora megtört testben is a régi.

– Komolyan mondtam.

– Na, akkor ezen még gondolkodjunk. Viszont, ha nem sértem meg veled, engem vár az államtitkárom a vámszabályozás tervezetével...

•

– A medve előbújt barlangjából! Üdvözöllek!

– Üdvözöllek! Talán elhíztam volna legutóbbi találkozásunk óta, hogy medvének nézel?

– Dehogy, ellenkezőleg. – Wekerle éppen nem hasonlíthatta volna mások testalkatát medvéhez. Még a sudár Tisza Istvánnál is fél fejjel magasabb és robusztusabb felépítésű volt. – Csak hónapok óta nem láttunk, mintha téli álmra vonultál volna.

– Mi mást tehetne egy bukott politikus?

– Beszédeket mondhatna újra és újra a szavazatszerzés érdekében, esetleg tanácsokkal segíthetné a most kormányon levőket. Éppenséggel nem lenne ellenemre, ha Kossuth Ferenc és Ferenc Ferdinánd között időnként józan emberekkel is beszélhetnék.

– Kossuth és Ferenc Ferdinánd. De jó, hogy nem az én felelősségem. Kitálalom, a trónörökös a választójogi reformmal próbálkozott.

– Nem.

– Esetleg: még nem. De újra meg fogja próbálni. Szavazati jog a nemzeti ségieknek, ezzel az ország destabilizálása, és amint az országgyűlésben többségbe kerülnek a nemzetiségiak, Szent István birodalmának feldarabolása következik. Horvátországot és Bácskát Boszniával együtt belerakja egy össz-délszláv államba. Ezzel megsérti Magyarország történeti alkotmányát és hagyományait, felbátorítja a többi demagóg és nemzetiségi mozgalmat, és saját céljait sem éri el. Figyeld meg, az összes délszlávok indulatait felkorbácsolja ezzel: aki lojális, azért; aki végleg el akar szakadni, annak a nacionalizmus nem lesz elég, csak a gyengeség jelét látja benne. Legrosszabb, hogy azt hiszi, a szerbek már most szeretik az ötleteiért. Holott egy szláv nacionalista számára csak a Szerbia alatti egyesülés elfogadható, ha ennél kevesebbet ajánl, saját személyét teszi nacionalisták céltáblájává.

– A mi feladatunk menteni a menthetőt Magyarország egyben tartása érdekében – kezdett bele nézeteinek kifejtésébe Wekerle. – Ha ehhez kezdet kell csókolni a trónörökösnek, akkor azt. Ha a választójogi reform stabilitást hozna, én lennék az élharcosa. Ha pedig Bécsben Szent István birodalmának ellenségei jutnak hatalomra, én akkor is tudni fogom kötelességemet. De a választójogi és közjogi terveinek megosztásával nem tüntetett ki a trónörökös. A flottabővítésről beszélgettünk, ez irányú tervei pedig, feltételezem, előttem sem ismeretlenek. Egy csatahajó legyártása és elnevezése a tervek szerint a mi felelősségünk. Feltételekkel és nehéz szívvel bár, de bele kellett egyeznem, mivel nem akartam újabb ellenségeket szerezni hazánknak.

– Akár feltételek nélkül is tehetted volna. A közös dolgok sikere a mi sikerünk.

– Igen. De félek, a nagy fegyverkezés idővel erőszakra, háborúra fogja csábítani a fegyverek birtokosait. És főleg, azt a pénzt bőven el lehetne költeni másra.

– Honnan ez a nagy pacifizmus? – kérdezte Tisza.

– Nekem ezen sokat gondolkodni nem kellett. Hathetes voltam, amikor Jellasics ágyúgolyója elvitte a házunk tetejét. És ha történetesen győznék egy háborúban, mit nyernék vele? További nemzetiségi területeket, és további potenciális ellenségeket?

– Igazat adok neked, ami a további hódításokat illeti. Nincs szükségünk hódításra, csak a biztonságunkra. Mi azért gyártunk fegyvereket, hogy aztán ne kelljen használnunk őket. Egy korszerű csatahajó, ha a kikötőben vesztel, merő létezésével elriasztja az ellenünk támadókat. Ezért kell nekünk a hadsereg és a flotta, a fegyverek, hogy biztonságunk és diplomáciai követeléseink mögött nyomatékot képezzen. A diplomáciában saját külső biztonságunkat mindenáron garantálni kell, ebben engedni nem lehet. A biztonság pe-

dig nemzetünk és államunk egészére vonatkozik, aminek alá kell vetni minden egyes állampolgár érdekét annak a magasabb célnak érdekében, ami aztán visszatérül rá. Álljon tehát a kikötőinkben csatahajó, de nem négy, hanem tizennégy, huszonnégy, amennyit bírunk a legmodernebb fajtából. Pénz és munka nem számít, azt én készen állok kivásalni állampolgárainkból.

– Akkor már csak hajlamomra és a polgári békeszeretetre hivatkozom. Békés megegyezés mindenhol, ahol lehet. Nyugtázom, hogy hű maradtál mindenkori elveidhez, de mint magánember kissé féltetek. Ha minden konfliktust végletekig feszítesz, egyszer valami el fog pattanni. Nem lenne okosabb, ha követelés helyett meggyőznénk az elnyomottakat – a választójoggal nem rendelkezőket és a nemzetiségieket –, hogy jó nekik Magyarországhoz tartozni? Mert lehetünk egy ideig erősebbek a problémáinknál, de mi lesz, ha egyszer mi leszünk gyengébbek? Háború, forradalom, merénylet?

Wekerle kezével vezette kettejük tekintetét: A falon a Szent Korona országainak térképe lógott. Kövér ujja először megérintette Fiumét, majd végighúzta Szerémen, Temesközön és Dél-Erdélyen. Nem tudta, hogy néhány száz kilométerrel délebbre egy másik miniszterelnök, Nikola Pasic tenyere és tekintete egy másik térképen ugyanezeket a területeket simogatta.

TARJÁNI ANTAL, A Föld álma, 2013 ; A gótika, 2008

TARJÁNI ANTAL, Bányászkereszt, 2014; Sopronbánfalvai Hősí Temető, 2013